

DAMIR JURAS*, MERI JURAS**

Ublažavanje prekršajne kazne

Sažetak

Sudovi su ovlašteni, uzimajući u obzir olakotne i otegotne okolnosti, počiniteljima prekršaja izreći kaznu u okviru novčane kazne ili kazne zatvora propisane za pojedini prekršaj. Iznimno kada je ta mogućnost propisana zakonom ili ako su se stranke tako suglasile ili postoje naročito olakotne okolnosti te se svrha kažnjavanja može ostvariti ublaženom kaznom - sudovi mogu počiniteljima izreći ublaženu kaznu odnosno kaznu ispod propisanog minimuma za pojedini prekršaj. Ako sudovi izreknu ublaženu kaznu okrivljeniku iako za to nisu ispunjeni zakonski uvjeti, radi se o pogrešnoj primjeni materijalnog prava u korist okrivljenika, pa tužitelj treba izjaviti žalbu jer takvu povredu viši sud ne može ispraviti po službenoj dužnosti.

Ključne riječi: *naročite olakotne okolnosti, prekršaj, prekršajne kazne, Prekršajni zakon, svrha kažnjavanja.*

1. UVOD

Prekršaji i prekršajnopravne sankcije propisuju se samo za ona ponašanja kojima se tako povređuje ili ugrožava javni poredak, društvena disciplina i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Republike Hrvatske, međunarodnim pravom i zakonima čija zaštita nije moguća bez prekršajnog sankcioniranja, a njihova se zaštita ne ostvaruje kaznenopravnom prisilom. Zakonom se mogu propisati sljedeće prekršajnopravne sankcije: kazne (novčana i zatvor), zaštitne mjere, mjere upozorenja i odgojne mjere. Za prekršaj propisan zakonom počinitelj se može kazniti: novčanom kaznom ili kaznom zatvora. Za prekršaj propisan odlukom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave počinitelj se može kazniti novčanom kaznom. Kazna zatvora zakonom se može propisati samo kao stroža kazna uz propisanu novčanu kaznu (čl. 1., čl. 5. st. 1. i 2. i čl. 31. Prekršajnog zakona¹).

* dr. Damir Juras, znanstveni suradnik, MUP RH, Split, Hrvatska.

** Meri Juras, studentica integriranog diplomskog i preddiplomskog studija Pravnog fakulteta u Splitu, Hrvatska.

¹ Prekršajni zakon - PZ, NN 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17., 118/18.

Opća svrha propisivanja i izricanja ili primjene svih prekršajnopравnih sankcija jest da svi građani poštuju pravni sustav i da nitko ne počini prekršaj, te da se počinitelji prekršaja ubuduće tako ponašaju. Svrha je kažnjavanja da se, uvažavajući opću svrhu prekršajnopравnih sankcija, izrazi društveni prijekor zbog počinjenog prekršaja, utječe na počinitelja i sve ostale da ubuduće ne čine prekršaje, a primjenom propisanih kazni utječe na svijest građana o povredi javnog poretka, društvene discipline i drugih društvenih vrijednosti, te pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja (čl. 6. i 32. PZ-a). Sadržaji zakonske odredbe o svrsi kažnjavanja ne služe njezinoj pukoj reprodukciji u osuđujućoj presudi, nego trebaju biti nadahnuće i smjernice pri odlučivanju o kazni u svakom konkretnom slučaju.²

Određujući vrstu i mjeru kazne koju će primijeniti, sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utječu na to da kazna po vrsti i mjeri bude lakša ili teža za počinitelja prekršaja (olakotne i otegotne okolnosti), a osobito ove: stupanj krivnje, pobude iz kojih je prekršaj počinjen, prijašnje ponašanje počinitelja, njegovo ponašanje nakon počinjenog prekršaja, te ukupnost društvenih i osobnih uzroka koji su pridonijeli počinjenju prekršaja. Izričući počinitelju prekršaja novčanu kaznu, sud će uzeti u obzir i njegovo imovinsko stanje (čl. 36. PZ-a). U pravnoj doktrini kao primjer olakotnih okolnosti navode se: prijašnja neosuđivanost, mladost počinitelja, iskreno izraženo kajanje za počinjeni prekršaj, restitucija počinjene štete.³

Izricanjem kazne počinitelju uspostavlja se pravednost kojom se rješava društveni sukob nastao počinjenjem prekršaja, ostvaruju se specijalno preventivne i generalno preventivne mjere prekršajnog prava i cilj prekršajnog postupka.

Opći zakonski minimum i maksimum kazni propisan je PZ-om (čl. 33. i čl. 35.), a posebni minimum i maksimum kazne propisuje se zakonima kojima su propisani pojedini prekršaji. Odmjeravanje kazne u granicama posebnog minimuma i maksimuma propisanim za počinjeni prekršaj predstavlja redovan i najčešći način individualizacije kazne. Međutim, u životu se javljaju i takvi slučajevi da s aspekta svrhe kažnjavanja nije pravično, a ni neophodno, izreći kaznu u granicama njezina posebnog minimuma i maksimuma, jer se svrha kažnjavanja može postići i primjenom blaže kazne. Priroda prekršaja i njegove posljedice, okolnosti pod kojima je prekršaj počinjen i osobine samog počinitelja mogu ukazivati na opravdanost ublažavanja propisane kazne, na koji način ublažavanje kazne dobiva poseban značaj u postupku individualizacije.⁴ Zato takvu mogućnost kroz pravila o ublažavanju kazne propisuje i PZ (čl. 37.). Svako ublažavanje kazne istovremeno je i zakonsko jer su ovlast i uvjeti propisani zakonom - i sudsko jer o ublažavanju kazne uvijek odlučuje sud.

² Horvatić, Ž. (1997). *Novo hrvatsko kazneno pravo*. Zagreb: Organizator, str. 246-247.

³ Milivojević, L. (2018). *Prekršajno pravo i materijalnopравne odredbe Prekršajnog zakona*, II. izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija, str. 43.

⁴ Spasić, B. (2009). *Sistem prekršajnih sankcija po novom Zakonu o prekršajima*. U: Podrška primeni novog Zakona o prekršajima i uvod u rad novoformiranih Prekršajnih sudova (Zbornik radova), Kladovo: USAID, Udruženje sudija za prekršaje Republike Srbije i Institute for Sustainable Communities, <https://www.usudprek.org.rs/pub/download/podrška-primeni-novog-zak-prek.pdf> (pregledano 30. 12. 2020.), str. 64.

2. UBLAŽAVANJE KAZNE KAD TO PROPISUJE PREKRŠAJNI ZAKON

Sud može izreći kaznu blažu od propisane za određeni prekršaj kad to PZ izričito propisuje (čl. 37. st. 1. PZ-a).

Mogućnost blažeg kažnjavanja predviđena je odredbama čl. 15. st. 3. (počinjenje prekršaja nečinjenjem), čl. 18. st. 3. (prekoračenje granica nužne obrane), čl. 24. st. 1. (pomaganje u počinjenju prekršaja), čl. 26. st. 3. (u znatnoj mjeri smanjena ubrojivost) te čl. 29. st. 2. (otklonjiva zabluda) PZ-a.

Zakonodavac nije izrijekom propisao mogućnost ublažavanja kazne kada postoji osnova za fakultativno oslobađanje od kazne (čl. 38. st. 2. PZ-a). Unatoč navedenom, može se utvrditi da je ublažavanje kazne dopušteno po općem pravilu da je manje sadržano u većem (*argumentum a maiore ad minus*), no bilo bi bolje kada bi ovo bilo izrijekom propisano.⁵ Suprotnim tumačenjem došlo bi do nedopustive situacije da sud može počinitelja osloboditi od kazne, a da mu kaznu ne može ublažiti.⁶

3. UBLAŽAVANJE KAZNE NA TEMELJU NAROČITO OLAKOTNIH OKOLNOSTI

Blažu kaznu od propisane za određeni prekršaj sud može izreći i kad postoje naročite olakotne okolnosti, osobito ako se počinitelj pomirio s oštećenikom, ako mu je u potpunosti ili većim dijelom naknadio štetu prouzročenu prekršajem, a svrha kažnjavanja može se postići i takvom blažom kaznom (čl. 37. st. 2. PZ-a).

Prekršajni zakon, kao pojedine od naročitih olakotnih okolnosti koje opravdavaju ublažavanje kazne, ističe pomirenje počinitelja prekršaja s oštećenikom i naknadu štete prouzročene prekršajem u cijelosti ili u većem dijelu. Međutim, ove istaknute okolnosti nisu propisane kao obavezne pretpostavke ublažavanja kazne, već su to samo primjerice navedene naročite olakotne okolnosti, a sud može i druge okolnosti utvrditi kao naročito olakotne okolnosti i na njima utemeljiti primjenu instituta ublažavanja kazne⁷.

Zakonodavac ublažavanje kazne na temelju naročito olakotnih okolnosti uvjetuje i ostvarenjem svrhe kažnjavanja tako ublaženom kaznom.⁸

⁵ Josipović, I., Tripalo, D., Korotaj, G., Klarić, G., Rašo, M. (2014). *Komentar Prekršajnog zakona*. Zagreb: Narodne novine, str. 82.

⁶ Đorđević, Đ. (2014). *Novi Zakon o prekršajima i novine u opštem delu prekršajnog prava*. NBP Žurnal za kriminalistiku i pravo, 19 (2), str. 22.

⁷ Visoki je prekršajni sud Republike Hrvatske (VPS), presudom broj: Jž-2382/2018 od 6. 11. 2019. g., www.sudskapraksa.csp.vsrh.hr (pregledano 23. 12. 2020. g.), ublaženu novčanu kaznu počinitelju prekršaja iz čl. 22. st. 5. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 70/17., primjenom čl. 37. st. 3. toč. 1. PZ-a, izrekao „imajući u vidu olakotne okolnosti koje je cijenio prvostupanjski sud i to dosadašnju neosuđivanost i da je nakon razgovora s policijskim službenicima vratio staru bravu na ulaznim vratima i omogućio sinu D. korištenje zajedničke kuće.“

⁸ VPS je presudom broj: Jž-1104/2019 od 2. 4. 2020. g., www.sudskapraksa.csp.vsrh.hr (pregledano 23. 12. 2020. g.) prihvatio žalbu tužitelja MUP-a RH, PP Trogir, na način da je preinačio odluku o kazni kojom je okrivljeniku za prekršaj iz čl. 54. st. 1. i 3. toč. 1. Zakona o suzbijanju zlouporabe droga, NN 107/01., 87/02., 163/03., 141/04., 40/07., 149/09., 84/11., 80/13., za koji je propisana novčana kazna u iznosu od 5.000,00 do 20.000,00 kuna ili kazna zatvora do 90 dana, izrečena novčana kazna u iznosu od 900,00 kuna te mu je izrekao novčanu kaznu u iznosu od 5.000,00 kuna, a u obrazloženju je istaknuo: „Naime, prvostupanjski

sud je primjenu odredbe o ublažavanju kazne opravdao olakotnim okolnostima na strani okrivljenika, kao što su priznanje prekršaja, žaljenje zbog počinjenog prekršaja, da nisu prouzročene teže posljedice. Po ocjeni ovog suda, utvrđene olakotne okolnosti, u svojoj ukupnosti i kvaliteti, ne čine upravo one posebno izražene olakotne okolnosti koje bi opravdale primjenu instituta ublažavanja kazne, odnosno, same za sebe ne predstavljaju "naročito olakotne okolnosti" za izricanje blaže kazne od propisane, te cijeneći jačinu ugrožavanja zaštićenog dobra, kao i to da su vrlo izraženi i zahtjevi generalno preventivnog djelovanja, ovaj sud smatra da u konkretnom slučaju nema osnove za primjenu instituta ublažavanja kazne, osobito imajući u vidu raniju prekršajnu kažnjavanost okrivljenika."; VPS je presudom broj: JŽ-1319/2019 od 8. 5. 2019. g., www.sudskapraksa.csp.vsrh.hr (pregledano 23. 12. 2020. g.), utvrdivši nepravilnu primjenu odredbe čl. 37. PZ-a, prihvatio žalbu tužitelja MUP-a RH, PGP Metković i okrivljeniku, kojeg je prvostupajnski sud proglasio krivim za prekršaj iz čl. 54. st. 3. Zakona o suzbijanju zlouporabe droga, NN 107/01., 87/02., 163/03., 141/04., 40/07., 149/09., 39/19., izrekao strožu novčanu kaznu, a u obrazloženju je istaknuo: „Okolnosti na koje se prvostupajnski sud u konkretnom slučaju poziva, a to su priznanje prekršaja, korektno držanje, nekažnjavanost, loše imovno stanje, izraženo kajanje jesu olakotne okolnosti, ali ne i naročito olakotne okolnosti u smislu spomenutog članka 37. Prekršajnog zakona koje bi davale osnovu za ublažavanje propisane kazne uopće, a pogotovo ne takvo ublažavanje za koje se odlučio prvostupajnski sud u konkretnom slučaju kada okrivljeniku izriče novčanu kaznu od svega 300,00 kuna iako se radi o prekršaju za koji je propisana i kazna zatvora, kao alternativna kazna, a novčana kazna je propisana u rasponu od 5.000,00 do 20.000,00 kuna. Zbog toga je ovaj Sud preinačio prvostupajnsku presudu u odluci o kazni na način da je okrivljeniku, za predmetni prekršaj, izrekao novčanu kaznu u iznosu od 10.000,00 kuna, smatrajući da će se njome postići svrha specijalne i generalne prevencije i utjecati na okrivljenika da se ubuduće kloni činjenja takvih ili sličnih prekršaja“. VPS je presudom broj: Pž-1044/17 od 11. 10. 2017. g., www.sudskapraksa.csp.vsrh.hr (pregledano 23. 12. 2020. g.), prihvatio žalbu tužitelja MUP-a RH, PPP Virovitica, preinačio prvostupajnsku presudu u odluci o kazni i okrivljeniku, koji je proglašen krivim za prekršaj iz čl. 216. st. 1. i 3. Zakona o sigurnosti prometa na cestama, NN 67/08., 48/10., 74/11., 80/13., 92/14., 64/15., izrekao strožu kaznu, a u obrazloženju je istaknuo: „Osnovano tužitelj ističe da u konkretnom slučaju nema mjesta primjeni instituta ublažavanja kazne. Naime, pravilno je prvostupajnski sud utvrdio sve činjenice i okolnosti koje utječu na to da kazna po vrsti i mjeri bude lakša ili teža za počinitelja, pa je tako, kao olakotno, priznanje i izraženo žaljenje zbog počinjenja prekršaja te imovno stanje okrivljenika (nezaposlen), dok postojanje otegotnih okolnosti, pravilno, nije utvrdio. Međutim, po ocjeni ovog suda, prilikom odmjerenja kazne precijenio je značaj utvrđenih olakotnih okolnosti, dok je premalo cijenio konkretnu težinu počinjenog prekršaja. Imajući na umu da navedeno ponašanje okrivljenika predstavlja teži oblik kršenja prometnih propisa, a što se ogleda i u tome što je sam zakonodavac procijenio da se za predmetni prekršaj osim novčane kazne koja je propisana u iznosu od 5.000,00 do 15.000,00 kuna može izreći i kazna zatvora u trajanju do 60 dana, kao i to da su vrlo izraženi zahtjevi generalno preventivnog djelovanja te da iz stanja spisa ne proizlazi da bi se u konkretnom slučaju radilo o olakotnim okolnostima koje, ni same za sebe, a niti u svojoj ukupnosti, ne daju osnovu za primjenu instituta ublažavanja kazne, to je ovaj sud prihvaćajući žalbu tužitelja okrivljeniku izrekao novčanu kaznu u visini zakonom propisanog minimuma, smatrajući istu primjerenu stupnju njegove krivnje, opasnosti djela i svrsi kažnjavanja iz članka 32. Prekršajnog zakona.“; „Okolnosti na koje se prvostupajnski sud u konkretnom slučaju poziva, a to su priznanje prekršaja, dosadašnja prekršajna neosuđivanost i činjenica da je okrivljenik otac troje djece, jesu olakotne okolnosti, ali ne i naročito olakotne okolnosti u smislu spomenutog članka 37. Prekršajnog zakona koje bi davale osnovu za ublažavanje propisane kazne. Osim toga, okrivljenik uz to što je posjedovao drogu DMT, posjedovao je i veću količinu tableta čiji je djelatni sastojak meldonij - tvar koja se nalazi na Popisu zabranjenih sredstava za 2016. godinu Hrvatskog zavoda za toksikologiju i antidoping (HZTA) sukladno popisu Svjetske antidoping agencije WADA. Zbog svega toga, ovaj sud je mišljenja da u konkretnom slučaju nije bilo osnova za ublažavanje novčane kazne te je preinačio prvostupajnsku presudu u odluci o kazni na način da je okrivljeniku, za predmetni prekršaj, izrekao novčanu kaznu u iznosu od 5.000,00 kuna, smatrajući da će se njome postići svrha specijalne i generalne prevencije i utjecati na okrivljenika da se ubuduće kloni činjenja takvih ili sličnih prekršaja, (...).“; VPS, presuda broj: JŽ-1334/2017 od 30. 8. 2017., www.sudskapraksa.csp.vsrh.hr (pregledano 23. 12. 2020. g.); „U konkretnom slučaju, imajući na umu značaj počinjenih prekršaja, jer inkriminirano ponašanje okrivljenika predstavlja teži oblik kršenja prometnih propisa i s time povezanu jačinu ugrožavanja zaštićenog dobra i stupanj pogibelnosti, kao i zbog generalno preventivnog djelovanja, otklonjena je mogućnost primjene instituta ublažavanja kazne, jer se opća svrha prekršajnopравnih sankcija

Sud je dužan navesti i obrazložiti koje je naročite olakotne okolnosti cijenio odlučujući o ublažavanju kazne⁹ i kako se ublaženom kaznom može postići opća i posebna svrha kažnjavanja.¹⁰

4. UBLAŽAVANJE KAZNE NA TEMELJU SPORAZUMA STRANAKA

Blažu kaznu od propisane za određeni prekršaj sud može izreći i kada su se ovlaštenu tužitelj i okrivljenik o tome sporazumjeli, ukoliko je takva kazna u granicama odredbi PZ-a o ublažavanju kazne (čl. 37. st. 4. PZ-a).

Ovakva odredba otvara mogućnost uspješnijeg ostvarivanja specijalne prevencije jer se s mjerom ublažene kazne počinitelj unaprijed suglasio.¹¹ Ublaženom kaznom okrivljenik se motivira na priznanje krivnje i sklapanje nagodbe s tužiteljem¹². Tijelo postupka neće prihvatiti sporazum stranaka koji je s obzirom na pravila o izboru vrste i visine sankcije na štetu okrivljenika ili se neće postići svrha kažnjavanja ili koji nije zakonit (čl. 109.e st. 5. PZ-a).

iz članka 6. Prekršajnog zakona i svrha kažnjavanja iz članka 32. Prekršajnog zakona ne bi mogla postići blažim kažnjavanjem, bez obzira na to što je u trenutku odlučivanja ovog suda o žalbi, u odnosu na njegovu prethodnu osuđivanost, sukladno s odredbom članka 77. stavka 2. Prekršajnog zakona, nastupila rehabilitacija, jer je prema podacima u spisu od pravomoćnosti ranije odluke o prekršaju proteklo više od tri godine.“, VPS, presuda broj: Pž-3829/2010 od 12. 9. 2010. g., www.sudskapraksa.csp.vsrh.hr (pregledano 23. 12. 2020. g.)

⁹ Novoselec, P. (2004). *Opći dio kaznenog prava*, Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 407.

¹⁰ VPS je presudom broj: Jž-3429/2017 od 9. 1. 2018. g., www.sudskapraksa.csp.vsrh.hr (pregledano 23. 12. 2020. g.), uvažio žalbu tužitelja MUP-a RH, PP Sisak i ukinuo prvostupanjsku presudu kojom je okrivljeniku, proglašenom krivim za prekršaj iz čl. 20. st. 3. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 137/09., 14/10., 60/10., izrečena ublažena kazna, a u obrazloženju je istaknuo: „Iz stanja spisa i obrazloženja presude proizlazi da je prvostupanjski sud odlučujući o kazni samo paušalno u obrazloženju presude konstatirao da je okrivljeniku izrekao ublaženu novčanu kaznu s obzirom na njegovo skromnije imovno stanje, međutim isto tako je razvidno da prvostupanjski sud nije utvrđivao niti ocjenjivao sve odlučne činjenice za pravilnu odluku o kazni niti je proveo postupak individualizacije kazne utvrđujući sve odlučne činjenice, olakotne i otegotne okolnosti, sve to tim više što nije posebno obrazlagao niti koje su to naročito olakotne okolnosti u smislu odredbe čl. 37. Prekršajnog zakona koje je cijenio odlučujući o ublažavanju kazne. Isto tako prvostupanjski sud nije izveo niti jedan dokaz iz kojeg bi bilo razvidno da je okrivljenik doista lošeg imovnog stanja, sve to tim više što je iz potvrde Ministarstva pravosuđa, Uprave za kazneno pravo odjela za prekršajne evidencije evidentno da je više puta pravomoćno kažnjavan zbog prekršaja iz Zakona o sigurnosti prometa na cestama. Nadalje iz obrazloženja pobijane presude također proizlazi da prvostupanjski sud nije ocjenjivao količinu inkriminirane radnje kao činjenicu koja također može utjecati na odluku o izboru vrste i visine kazne jer iz činjeničnog opisa izreke pobijane presude nesporno proizlazi da je okrivljenik svojim ponašanjem kritične zgrade iskazao izrazitu upornost u činjenju fizičkog i psihičkog nasilja nad oštećenicom.“

¹¹ Bojanić, I., Mrčela, M. (2006). *Svrha kažnjavanja u kontekstu šeste novele Kaznenog zakona*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 13 (2), str. 443.

¹² Turković, K., Maršavelski, A. (2012). *Reforma sustava kazni u novom Kaznenom zakonu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 19 (2), str. 814.

5. GRANICE UBLAŽAVANJA KAZNE

Sud može ublažiti kaznu u sljedećim granicama: 1. ako je za prekršaj propisana novčana kazna do 40.000,00 kuna ili u točno određenom iznosu do 40.000,00 kuna ili u minimumu do 10.000,00 kuna, kazna se može ublažiti do općeg zakonskog minimuma kazne propisanog PZ-om, za odgovarajuću vrstu okrivljenika, 2. ako je za prekršaj propisan minimum iznad 10.000,00 kuna ili u točno određenom iznosu novčane kazne iznad 40.000,00 kuna, kazna se može ublažiti do četverostrukog iznosa općeg zakonskog minimuma kazne propisanog PZ-om, za odgovarajuću vrstu okrivljenika, 3. kada je novčana kazna propisana u skladu s člankom 33. stavkom 9. PZ-a, ona se može ublažiti do polovice utvrđenog iznosa novčane kazne prema propisanom posebnom minimumu novčane kazne, 4. ako je za prekršaj propisana kazna zatvora, kazna se može ublažiti do općeg zakonskog minimuma kazne zatvora propisanog PZ-om (čl. 37. st. 3. PZ-a).¹³

Ovakvo rješenje pokazuje se opravdanim u kontekstu prevladavajuće kaznene politike koju mnogi drže preblagom, jer je riječ o prekršajima za koje su posebnim zakonima propisane strože kazne, što upućuje na značajna zaštićena dobra, te se sudu ograničava mogućnost ublažavanja kako se ne bi obezvrijedila svrha propisane kazne.¹⁴

6. ZAKLJUČAK

U okvirima koje mu postavlja zakon, sudac se nalazi u “slobodnom prostoru” u kojem samostalno ocjenjuje činjenice i na temelju vlastite subjektivne prosudbe odlučuje o njihovoj utjecaju na vrstu i visinu kazne.¹⁵ Razilaženja između predviđenih zakonskih okvira kazni za pojedine prekršaje i sudskog odmjeravanja kazni permanentna su i izazivaju prigovore pravne i opće javnosti, najvećim dijelom u smislu da su izrečene kazne preblage i da se takvim kaznama ne može ostvariti svrha kažnjavanja. Uz postojanje širokih ovlaštenja za sudsko odmjeravanje kazne, rezultati ne moraju biti uvijek u skladu s očekivanim kriminalno-političkim efektima, ali to još ne znači da nisu u skladu sa zakonom.¹⁶

¹³ „Prije svega valja naglasiti da je prvostupanjski sud, utvrđujući novčane kazne za prekršaje iz članka 289. stavka 4. i članka 282. stavka 9. izreke pobijane presude u iznosu od po 1.000,00 kuna, prekoračio ovlast koju ima po zakonu te u korist okrivljenika počinio povredu odredaba materijalnog prekršajnog prava iz članka 196. točke 5. u vezi s člankom 37. točkom 3. Prekršajnog zakona. Naime, sukladno s odredbom članka 37. točke 3. Prekršajnog zakona, novčana kazna može se ublažiti najviše do jedne trećine propisanog posebnog minimuma novčane kazne, što bi za svaki od citiranih prekršaja, za koji je tim zakonom propisana novčana kazna u iznosu od 5.000,00 do 15.000,00 kuna ili kazna zatvora do 60 dana iznosilo 1.666,66 kuna. Slijedom navedenog, pravilnom primjenom odredbe članka 37. točke 3. Prekršajnog zakona, prvostupanjski sud nije imao ovlasti da za navedene prekršaje utvrdi novčane kazne u iznosu manjem od gore navedenog.“, VPS, presuda broj: Pž-3829/2010 od 12. 9. 2012. g., www.sudskapraksa.csp.vsrh.hr (pregledano 23. 12. 2020. g.).

¹⁴ Novak Hrgović, K. (2005). *Novosti u materijalno-pravnim odredbama Prijedloga novog zakona o prekršajima*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 12 (2), str. 413.; „Jasnim propisivanjem granica ublažavanja kazne otklonjena je mogućnost samovolja i zloupotreba od strane tijela koja odlučuju o prekršajima.“, Ustavni sud Republike Hrvatske, rješenje broj: U-I-4433/2007 od 19. 6. 2009., www.usud.hr (pregledano 30. 12. 2020.).

¹⁵ Đurđević, Z. (2004). *Odluka o kazni – kaznenoprocena pitanja*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 11 (2), str. 762.

¹⁶ Horvatić, Ž. (2004). *Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primijenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznenih djela (zakonska i sudska kaznena politika)*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 11 (2), str. 386.

Ublažavanje kazne je zakonom dozvoljeno, ono se sasu otvara kao mogućnost u procesu individualizacije kazne¹⁷.

Prvostupanjski sudovi vrlo često u svojim presudama, kada primjenjuju institut ublažavanja propisane kazne, kao razlog primjene ovog instituta koriste olakotne okolnosti koje nisu okolnosti iz članka 37. PZ-a propisane za ublažavanje propisane kazne, već se radi o olakotnim okolnostima iz članka 36. PZ-a koje su odlučne za izbor vrste i mjere kazne (npr. loše imovno stanje okrivljenika, prethodna nekažnjavanost okrivljenika i dr.). U takvim slučajevima povrijeđeno je materijalno pravo odlukom o kazni u korist okrivljenika i ta povreda se, ukoliko je protiv prvostupanjske presude podnijeta samo žalba okrivljenika, od strane VPS-a ne može otkloniti (čl. 202. PZ-a); već se povreda u drugostupanjskoj odluci samo konstatira, ali se ne otklanja poštujući načelo zabrane *reformatio in peius*.¹⁸ Radi navedenog, podnositelj optužnog prijedloga, kao stranka u prekršajnom postupku, u slučajevima nezakonite sudske odluke odnosno pogrešne primjene materijalnog prava prilikom ublažavanja kazne, treba podnijeti žalbu protiv prvostupanjske odluke,¹⁹ a prilikom ocjene zakonitosti odluke o ublažavanju kazne odnosno potrebe podnošenja žalbe, treba posebno uzeti u obzir činjenicu radi li se o težim prekršajima za koje je alternativno propisana kazna zatvora i da li se svrha kažnjavanja (generalna i specijalna prevencija) može postići ublaženom kaznom. Navedenim podnošenjem žalbi na odluke sudova kojima su nezadovoljni, podnositelji optužnih prijedloga utječu na sudsku praksu i kaznenu politiku sudova u područjima za koje su nadležni, koje prate, analiziraju i o kojima imaju neposredna saznanja s terena. Pravna stajališta žalbenog

¹⁷ Kos, D. (2003). *Institut ublažavanja kazne u procesu njezine individualizacije*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 10 (2), str. 431.

¹⁸ Novak Hrgović, K., Nikšić, S. (2016). *Najčešće pogreške u primjeni materijalnog prekršajnog prava, Priručnik za polaznike/ice*. Zagreb: Pravosudna akademija, <http://pak.hr/cke/obrazovni%20materijali/Naj%20C4%8De%20C5%A1%20C4%87i%20propusti%20u%20primjeni%20materijalnog%20prekr%20C5%A1ajnog%20prava-posebni%20propisi.pdf> (pregledano 22. 12. 2020. g.), str. 54.

¹⁹ „Prvostupanjski sud je okrivljenoj pravnoj osobi za počinjeni prekršaj iz čl. 225. st. 1. Zakona o strancima, kojom odredbom je propisano da će se novčanom kaznom u iznosu od 23.000,00 kuna, za svakog prevezanog stranca, kazniti prijevoznik koji je doveo stranca koji nema valjanu putnu ispravu ili drugu ispravu koja služi za prelazak državne granice, valjanu vizu ili odobrenje boravka (čl. 41. st. 1.) a prvostupanjski sud je primjenom odredbe čl. 37. st. 3. toč. 1. Prekršajnog zakona okrivljenoj pravnoj osobi znatno ublažio novčanom kaznu i izrekao je u iznosu od 9.000,00 kuna. Naime, iz obrazloženja odluke o kazni razvidno je da je okrivljena pravna osoba do sada pravomoćno kažnjavana za isti prekršaj na temelju Zakona o strancima koju okolnost je prvostupanjski sud cijenio kao otegotnu, međutim prvostupanjski sud je zaključio da ima mjesta primjeni odredbi čl. 37. Prekršajnog zakona jer da na strani okrivljene pravne osobe postoje posebno izražene olakotne okolnosti, kao što su okolnosti da okrivljena pravna osoba kao počinitelj prekršaja nije prouzročila štetne posljedice koje bi trebale otklanjati ili umanjivati, odnosno nije prouzročila štetu koju bi trebala naknaditi, da je imenovanog stranca kojem je odbijen ulaz u Republiku Hrvatsku vratila u zemlju iz koje je doputovao, da je stupanj ugrožavanja ili povrede javnog poretka, društvene discipline i drugih društvenih vrijednosti neznatan te da će se svrha kažnjavanja postići blažom kaznom od zakonom propisane kazne za počinjeni prekršaj. Po ocjeni ovog Suda navedene olakotne okolnosti nisu od utjecaja za primjenu odredbe čl. 37. Prekršajnog zakona o ublažavanju novčane kazne imajući u vidu da je okrivljena pravna osoba do sada više puta pravomoćno kažnjavana zbog prekršaja iz Zakona o strancima, međutim po žalbi okrivljene pravne osobe ovaj Sud ne može izmijeniti prvostupanjsku presudu na njezinu štetu (čl. 202. st. 4. Prekršajnog zakona), dakle izrečena novčana kazna nije previsoka, odnosno nisu se stekli uvjeti za preinaku izrečene novčane kazne na blažu.“, VPS, presuda broj: Jz-1072/2017 od 10. 10. 2019. g., www.sudskapraksa.csp.vsrh.hr (pregledano 23. 12. 2020. g.).

suda nisu izvor prava u užem smislu riječi, ali jesu u širem i njihova faktična snaga i autoritet na ujednačavanje sudske prakse prvostupanijskih sudova i kaznenu politiku jesu veliki.²⁰

LITERATURA

1. Bojanić, I., Mrčela, M. (2006). *Svrha kažnjavanja u kontekstu šeste novele Kaznenog zakona*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 13 (2).
2. Đorđević, Đ. (2014). *Novi Zakon o prekršajima i novine u opštem delu prekršajnog prava*. NBP Žurnal za kriminalistiku i pravo, 19 (2).
3. Đurđević, Z. (2004). *Odluka o kazni – kaznenoprocena pitanja*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 11 (2).
4. Horvatić, Ž. (1997). *Novo hrvatsko kazneno pravo*. Zagreb: Organizator.
5. Horvatić, Ž. (2004). *Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primijenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznenih djela (zakonska i sudska kaznena politika)*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 11 (2).
6. Josipović, I., Tripalo, D., Korotaj, G., Klarić, G., Rašo, M. (2014). *Komentar Prekršajnog zakona*. Zagreb: Narodne novine.
7. Kos, D. (2003). *Institut ublažavanja kazne u procesu njezine individualizacije*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 10 (2).
8. Milivojević, L. (2018). *Prekršajno pravo i materijalno-pravne odredbe Prekršajnog zakona*, II. izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija.
9. Novak Hrgović, K., Nikšić, S. (2016). *Najčešće pogreške u primjeni materijalnog prekršajnog prava, Priručnik za polaznike/ice*. Zagreb: Pravosudna akademija, <http://pak.hr/cke/obrazovni%20materijali/Naj%20C4%8De%20C5%A1%20C4%87i%20propusti%20u%20primjeni%20materijalnog%20prekr%20C5%A1ajnog%20prava-posebni%20propisi.pdf>
10. Novak Hrgović, K. (2005). *Novosti u materijalno-pravnim odredbama Prijedloga novog zakona o prekršajima*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 12 (2).
11. Novoselec, P. (2004). *Opći dio kaznenog prava*, Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
12. Prekršajni zakon, Narodne novine broj: 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17., 118/18.
13. Spasić, B. (2009). *Sistem prekršajnih sankcija po novom Zakonu o prekršajima*. U: Podrška primeni novog Zakona o prekršajima i uvod u rad novoformiranih Prekršajnih sudova (Zbornik radova), Kladovo: USAID, Udruženje sudija za prekršaje Republike Srbije i Institute for Sustainable Communities, <https://www.usudprek.org.rs/pub/download/podrska-primeni-novog-zak-prek.pdf>
14. Stefanović, M., Jolović, D., Milošević, S., Radovanović, D. (2017). *Analiza prekršaja, prekršajnih postupaka i prekršajne prakse iz oblasti inspekcijskog nadzora*. Beograd:USAID BEP, http://saradnja.rs/bep/baza_znanja/documents/inspections/USAID%20BEP_Analiza%20preksajja%20i%20preksajne%20prakse%20u%20oblasti%20inspekcijskog%20nadzora.pdf

²⁰ Stefanović, M., Jolović, D., Milošević, S., Radovanović, D. (2017). *Analiza prekršaja, prekršajnih postupaka i prekršajne prakse iz oblasti inspekcijskog nadzora*. Beograd:USAID BEP, http://saradnja.rs/bep/baza_znanja/documents/inspections/USAID%20BEP_Analiza%20preksajja%20i%20preksajne%20prakse%20u%20oblasti%20inspekcijskog%20nadzora.pdf (pregledano 30. 12. 2020.), str. 55.

15. Turković, K., Maršavelski, A. (2012). *Reforma sustava kazni u novom Kaznenom zakonu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 19 (2).
16. www.sudskapraksa.csp.vsrh.hr
17. www.usud.hr

Abstract

Damir Juras, Meri Juras

Mitigation of Punishment in Misdemeanor Proceedings

The courts are authorized, taking into account mitigating and aggravating circumstances, to impose a penalty on the perpetrators of a misdemeanor within the fine or imprisonment prescribed for a particular misdemeanor. Exceptionally, when that possibility is prescribed by law or the parties have agreed or there are privileged mitigating circumstances and the purpose of punishment can be achieved with a reduced sentence, the courts may impose a reduced sentence for the perpetrators or a sentence, which is below the prescribed minimum for a particular misdemeanor. If the courts impose mitigated sentence on the defendant even though the legal requirements are not met, it is a misapplication of substantive law in favor of the defendant, so the prosecutor should file an appeal because such a violation is not corrected *ex officio* by the higher court.

Keywords: misdemeanor, Misdemeanor Act, misdemeanor punishments, privileged mitigating circumstances, purpose of punishment